

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Механіко-технологічний факультет
НДІ техніки і технологій

Представництво Польської академії наук в Києві
Відділення в Любліні Польської академії наук
Академія інженерних наук України
Українська асоціація аграрних інженерів

***ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
XIX МІЖНАРОДНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ НАУКОВО-
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, НАУКОВИХ
СПІВРОБІТНИКІВ ТА АСПІРАНТІВ***

***«Проблеми та перспективи розвитку технічних та
біоенергетичних систем природокористування»***

(25–29 березня 2019 року)

***присвячену 205-річчю з дня народження Т.Г. Шевченка
під гаслом «І чужому навчається, й свого не цурається...»***

Київ – 2019

УДК 614.82

ОЦІНКА ВПЛИВУ ЛЮДСЬКОГО ЧИННИКА НА РИЗИК ТРАВМАТИЗМУ ПРАЦІВНИКІВ НА РОБОЧОМУ МІСЦІ

*Марчишина Є. І., кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Численні наукові дослідження виробничого травматизму, його причин та наслідків у нашій країні та за її межами свідчать про роль людського чинника у виникненні небезпечних ситуацій. Ця проблема не втрачає своєї актуальності і дотепер. Підтвердження тому дають сучасні статистичні дані про рівень травматизму на виробництві. За одними даними, два нещасні випадки з трьох відбуваються з вини працівників, за іншими – людському фактору відводять не менше 90% нещасних випадків.

Виділяють три основні причини небезпечних ситуацій. По-перше: активне вдосконалення технічного, інформаційного, енергетичного оснащення виробничих підприємств останнім часом випереджає розвиток уявлень про попередження негативних наслідків таких перетворень. По-друге: в умовах зростання виробничих потужностей зростає, також, ціна людської помилки, знижуються безпосередні людські можливості щодо протистояння небезпечним ситуаціям. По-третє: через постійний контакт з технікою відбувається звикання до можливих небезпечних ситуацій та до порушення вимог техніки безпеки. У зв'язку з цим постає питання про нові підходи щодо профілактики травматизму на виробництві.

Людський фактор це система суб'єктивних особливостей трудового процесу, що характеризується комплексом психофізіологічних особливостей працівників (сприйняття інформації, прийняття рішень, психологічні установки тощо) і їх соціальних ролей, що відіграє важливу роль у промисловій безпеці та охороні праці.

Основний парадокс проблеми травматизму полягає у тому, що будь-який пересічний працівник ніколи не буде прагнути до отримання травми, попри це роль суб'єктивних чинників виробничого травматизму є домінантною. Доводиться визнавати, що існує цілий комплекс причин, які спонукають

людину створювати небезпечні ситуації. Причини щодо психології безпечної праці можуть бути виділені у наступні класи:

– «не вміє» (працівник не володіє необхідними для даної роботи знаннями);

– «не хоче» (не розвинена психологічна установка на дотримання вимог безпеки);

– «не може» (знаходиться у такому психологічному та фізичному стані, який не дозволяє йому безпечно працювати).

Виділяють ще один клас причин, що відображає стан виробничого доквілля, однак його не розглядають у контексті вивчення людського чинника, оскільки вважають зовнішнім по відношенню до працівника.

Потрібно вивчати проблему людського чинника у двох взаємопов'язаних напрямках:

– аналіз суб'єкта, працівника (його знань, особистості, здоров'я тощо) у контексті можливості здійснення ним небезпечної дії;

– аналіз виробничого доквілля з позиції його впливу на ймовірність реалізації суб'єктом небезпечних дій.

Проблема людського чинника це проблема педагогічна, психологічна та медична. Відповідно, підходи до її вивчення повинні носити комплексний характер. Дуже важливо значну увагу приділяти організації робочого місця, оскільки воно є вирішальним виробничим фактором щодо умов та змісту трудової діяльності працівника.

Психологічні методи дозволяють прогнозувати ймовірність помилкового, уповільненого, неправильного сприйняття працівником різних зовнішніх сигналів; допомагають правильно та своєчасно оцінювати різні ситуації, приймати адекватні рішення; виконувати дії точно, своєчасно та скоординовано. Ці методи дозволять виявити рівень відповідальності, дисциплінованості та мотивації до безпечної трудової діяльності та порушень вимог безпеки, схильність до ризику, характерологічні особливості тощо. Дуже важливо включати в оцінку людського чинника дослідження не тільки штатних ситуацій, а й на можливих небезпечних ситуацій. Гіпотетично можлива ситуація, коли людина, що показала ідеальні результати за запропонованою шкалою, тобто потенційно нездатна до провокування небезпечної ситуації, у разі її реального виникнення може впасти в стан панічного афекту, що може привести вже до неминучої аварії. Тому на виробництві, де небезпечні ситуації зустрічаються часто, необхідно посилену увагу приділяти вивченню емоційного стану працівника у небезпечних ситуаціях. Ретельне медичне обстеження працівників дозволить виявити фізичні недоліки, що можуть стати причиною виникнення небезпечних ситуацій. Переважно це стосується органів, які відповідають за приймання зовнішніх сигналів (зір, слух, дотик). Дуже важливою є діагностування епілепсії та інших захворювань, за яких працівник на робочому місці може втратити контроль над собою. Тільки різнобічний комплексний аналіз усіх аспектів складників формує поняття людського чинника у складі єдиної системи, зможе дати інформацію про те, які заходи профілактики виробничого травматизму будуть дійсно необхідні та ефективні.

Література

1. Войналович О. В., Марчишина Є. І., Кофто Д. Г. Охорона праці у галузі (автомобільний транспорт). Київ. Центр учбової літератури. 2018. 695 с.
2. Войналович О. В., Марчишина Є. І., Білько Т. О. Охорона праці у сільському господарстві. Київ. Центр навчальної літератури. 2017. 691 с.
3. Войналович О. В., Марчишина Є. І., Кофто Д. Г. Безпека виробничих процесів у сільськогосподарському виробництві. Київ. Видавничий центр НУБіП України. 2015. 418 с.
4. Марчишина Є. І., Матвієнко І. О. Роль особистих якостей працівника як ключового чинника безпечної праці. Сучасне птахівництво. 2011. №4. С. 26–30.